

سبک‌های تدریس اساتید

سبک‌های تدریس اساتید

و

میزان رصید دانشجوین از کلاس درس

دکتر پرویز محمد صلاحی انظامی

صدیقه یعقوبی مالکی

انتشارات گنج حضور

۱۳۶۱ ۳۶۰ ۳۳

سرشناسه	: یعقوبی مالکی، صدیقه، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: سبک‌های تدریس اساتید و میزان رضایت دانشجویان از کلاس درس / پرویز محمدصلاحي اعظمی، Yaghoubi Maleki, Sadigheh
مشخصات نشر	: تدوین: سبک‌های تدریس، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: شابک: 978-600-99756-7-9
وضعیت فهرست‌نویسی	: موضوع: روش‌شناسی تدریس
موضوع	: College teaching methodology
موضوع	: کلاس‌داری
موضوع	: Classroom management
شناسه افزوده	: محمد صلاحي اعظمی، پرویز
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۷/۲۳۳۱LB ص ۸/۲
رده‌بندی دیویی	: ۱۲۵/۳۷۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۲۵۱۰۱۰

عنوان کتاب: سبک‌های تدریس اساتید و میزان رضایت دانشجویان از کلاس درس

تألیف: پرویز محمدصلاحي اعظمی، صدیقه یعقوبی‌مالکی.

ناشر: گنج حضور

طراح روی جلد: مسعود حق‌ی

صفحه‌آرایی: مسعود حق‌ی

چاپ و صحافی: گنج حضور

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول/۱۳۹۷

شابک: ISBN-978-600-99756-7-9

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

فهرست

مقدمه	۱
یادگیری‌های فعال و مؤثر	۶
سبک تدریس اساتید	۱۵
تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرها	۱۹
سبک تدریس	۱۹
رضایتمندی از کلاس	۲۰
ارزیابی عملکرد اساتید	۲۲
تدریس و فرایند آموزشی	۳۳
عوامل مؤثر بر یادگیری (سبک تدریس)	۳۵
مبانی نظری سبک تدریس	۳۷
۱- مفهوم تدریس	۳۷
۲- مفهوم سبک تدریس	۳۹
۳- مدل‌های ارائه شده در رابطه با سبک‌های تدریس	۴۳
۴- مدل سبک‌های تدریس کلب (KOLB)	۴۴
۵- مدل سبک‌های تدریس ون تیلبورگ هملیک	۴۷

- ۴۹- مدل سبک‌های تدریس هانی و مامفورد.....
- ۵۰- مدل سبک‌های تدریس گراشا.....
- ۵۲- مفهوم رضایت از تحصیل، مدرسه یا برنامه‌های آموزشی.....
- ۵۴- دستاوردهای آموزشی.....
- ۶۲- محتوا و متون آموزشی.....
- ۶۵- اهمیت و ضرورت توجه به رضایتمندی فراگیران.....
- ۶۶- برقراری ارتباط.....
- ۷۰- جمع‌بندی.....
- ۷۲- پیشینه موضوع.....
- ۵۷- منابع.....

مقدمه

آموزش مؤثرترین ابزار مدیران برای مقابله با تغییرات محیطی بوده، و ضامن ارائه مناسب خدمات، به خصوص در سازمان‌های خدماتی و دولتی است. اگر این آموزش‌ها به طور منظم و هدفمند و بر اساس نیازهای واقعی فراگیران و تفاوت‌های فردی آنها تدوین و اجرا شود نه تنها عملکرد افراد را ارتقا می‌بخشد، بلکه بهبود مهارت‌های آنها و افزایش رضایت فراگیران را نیز در پی خواهد داشت. اما متأسفانه در بیشتر موارد، علی‌رغم اینکه فراگیران حداکثر تلاش خود را برای یادگیری و مدرسین حداکثر تلاش خود را برای تدریس انجام می‌دهند اما یادگیری فقط به صورت گذرا اتفاق افتاده و فراگیران احساس رضایت رختوده کمی را از حضور در برنامه‌های آموزشی احساس می‌کنند، که این احساس منفی می‌تواند در یادگیری بعدی آنها و همچنین رغبت فراگیران برای حضور در محیط‌های یادگیری مؤثر واقع شود. در این راستا می‌توان گفت که عوامل متعددی از جمله سبک تدریس^۱ می‌تواند بر جریان یادگیری تأثیر داشته باشد (اسمیت^۲، ۲۰۰۵). در واقع فراگیران از راه‌های مختلف یاد می‌گیرند اما آموزشگران ممکن است همه به اطلاعات و تجارب یادگیری را به گونه‌ای ارائه ندهند که با ترجیحات یادگیری فراگیران متناسب باشد، تا آنجا که دان ودان^۳ (۱۹۷۹) اظهار می‌دارد که معلمان از همان طریقی که یاد می‌گیرند تدریس می‌کنند به عبارت دیگر، آموزشگران دارای سبک‌های تدریس متفاوتی می‌باشند. در این راستا بسیاری از تحقیقات، نشان می‌دهند که محیط‌های یادگیری و سبک تدریس^۴ اساتید باید بر اساس سبک یادگیری فراگیران طراحی گردد

^۱. Learning style

^۲. Smith

^۳. Dunn & Dunn

^۴. Teaching style

(فرانزونیو ایسر^۱، ۲۰۰۹). اما با این حال در این رابطه، مشکلات زیادی وجود دارد که یکی از آنان عدم انطباق سبک‌های تدریس و یادگیری است. عدم تناسب و انطباق بین سبک تدریس و یادگیری ممکن است منجر به ناامیدی از دوره آموزشی، دلسردی و عملکرد پایین فراگیران شود. بنابراین آموزشگران باید روش‌های تدریسی را بکار برند که فراگیران با سبک‌های یادگیری متفاوت را قادر به یادگیری اثربخش نماید. به عبارت دیگر، آموزشگران باید یک ترکیب مناسب از فرصت‌های یادگیری مختلف را ایجاد کنند. تا زمانی که اکثریت فراگیران از طریق آن می‌توانند به صورت اثربخش‌تر یاد بگیرند. بالطبع با یادگیری بهتر فراگیران، نگرش و رضایت آنها نیز از برنامه‌ها و دوره‌های آموزشی افزایش پیدا خواهد کرد.

در این راستا مطالعات زیادی نشان داده است، که مناسب نبودن سبک تدریس آموزشگران ممکن است موجب انگیزه پایین فراگیران برای یادگیری شود و نگرش آنها را از برنامه‌های آموزشی تحت تأثیر قرار دهد (ویسر و ورکن و مکچلری^۲، ۲۰۰۶). به عبارت دیگر، اگر سبک یادگیری و سبک تدریس اساتید با هم انطباق داشته باشد موجب می‌شود یادگیری اساتید و طبیعی‌تر اتفاق بیفتد و زمان یادگیری کاهش یافته (فرانزونیو و ایسر، ۲۰۰۹)، همچنین رضایت تحصیلی آنها از برنامه‌ها افزایش یابد (پرداختچی و سعیدی، ۱۳۹۰). بنابراین قبل از آموزش، باید سبک تدریس اساتید تشخیص داده شود تا اساتید سبک تدریس خود را با ویژگی‌های دانشجویان تطبیق دهند (تریگ^۳، ۲۰۰۶). با این وجود یکی از نکات منفی که در زمینه سبک تدریس وجود دارد فقدان بررسی‌ها و تحقیقات لازم در این زمینه است.

^۱ . Franzoni, & Assar

^۲ . Visser, Verken, & Mcchlerly

^۳ . Ihrig

فراگیران به عنوان نیروهای انسانی جامعه یکی از مهمترین قشرهای اجتماعی در روند نوسازی و توسعه کشور هستند. از این رو، پرورش و تقویت احساس رضایت و پیشرفت در آنان باعث سعادت جامعه می‌شود (حیدری، ۱۳۸۴). از سوی دیگر دانشجویان و فراگیران به عنوان نیروهای انسانی بالقوه یکی از مهمترین قشرهای اجتماعی در روند نوسازی و توسعه کشور هستند. از این رو، پرورش و تقویت احساس رضایت و پیشرفت در آنها باعث سعادت جامعه و مؤسسات و سازمان‌های آن می‌شود. به همین دلیل امروزه با توجه به تعریفی که از برنامه‌ریزی آموزشی وجود دارد، میزان رضایتمندی و موفقیت فراگیران در برنامه‌های آموزشی یکی از حساس‌ترین محورهای فعالیت برنامه‌ریزان آموزشی را تشکیل می‌دهد. از دلایل دیگر این حساسیت و اهمیت این است که رضایت فراگیران می‌تواند عامل خوبی برای درجه‌پذیرش آنها از محیط آموزشی و شرایط موجود باشد و باورهای آنها را در خصوص آموزش‌های انجام شده و کانات آموزشی بسنجد (چو و لیو، ۲۰۰۵). همچنین می‌توان گفت که، نیروی انسانی متخصص و ماهر، اساس اصلی یک جامعه محسوب می‌شود (گلکار، ۱۳۸۰)؛ از این رو اهمیت دادن به آموزش و یادگیری، از اولویت ویژه‌های برخوردار می‌باشد که باید به تقویت آن پرداخت است (حجازی، ۱۳۸۵). بنابراین آموزش و پرورش تنها سه‌مطلوب است، بلکه فعالیتی است که هر سازمان باید منابعی را برای آن در نظر بگیرد. تا همواره نیروی انسانی کارآمد و به روزی را داشته باشد. البته باید خاطر نشان شد که این آموزش‌ها زمانی مقرون به صرفه است که ما را به سوی اهداف از پیش تعیین شده ببرد و نارسایی‌های مهارتی، دانش و نگرش را اصلاح و منجر به بهبود کمی و کیفی سطح عملکرد و بهره‌وری گردد (دولان و شولر، ۱۳۸۱؛ به نقل از شریفی، ۱۳۹۰). با این حال یکی از مسائلی که در رابطه با آموزش‌های انجام شده مطرح است، این است که، این آموزش‌ها

¹. Chou, & Liu

بخوبی به فراگیران منتقل نمی‌شوند و همواره عدم رضایت آنان را از شرکت در این دوره‌ها در پی دارند (فال‌هلند، ۲۰۰۱؛ به نقل از حاتمی، ۱۳۸۹). بنابراین مسئله مهم در این زمینه این است که چرا آموزش‌های ارائه شده علی‌رغم هزینه‌های زیادی که صرف برگزاری آنها می‌شود از سطح کیفیت و اثربخشی زیادی برخوردار نیستند؟ در این زمینه محققان معتقدند که تأمین رضایتمندی فراگیران از عواملی است که در رشد و ارتقای مراکز آموزشی مؤثر است (بایکال و همکاران^۱، ۲۰۰۵). بنابراین با توجه به اهمیت رضایت فراگیران، می‌توان گفت که رضایت آنها تحت تأثیر عوامل فردی و محیطی قرار دارد. در این رابطه، پژوهشگران خاطر نشان کرده‌اند که فرهنگ و جو مؤسسه از عوامل محیطی است که می‌تواند روی رضایت از تحصیل اثر گذار باشد (آمباچ و پورتر^۲، ۲۰۰۲). از سوی دیگر جو یادگیری و آموزش از جمله محتمل‌ترین دوره، روش‌ها و سبک‌های تدریس، بازخورد، حمایت‌ها و شیوه‌های ارزشیابی می‌تواند رضایت فراگیران از آموزش‌های ارائه شده را متأثر سازد. علاوه بر این کل برنامه آموزشی، تیم آموزش و سیستم مدیریت مؤسسه مربوطه از عواملی است که رضایت یادگیرنده را تحت شعاع قرار می‌دهد (انصاری و اسکروچی، ۱۳۹۴). همچنین ویژگی‌های فردی نظیر جنس، قومیت (گراونر^۳، ۱۹۹۷)، ناتوانی (رودز و همکاران^۴، ۱۹۹۹)، سن، تحصیلات و انتظارات فردی (کینسلا و همکاران^۵، ۱۹۹۹) و نحوه یادگیری فراگیران (کرت^۶، ۲۰۰۲؛ به نقل از پراختی و سعیدی، ۱۳۹۰) نیز از عواملی است که در ایجاد رضایتمندی فراگیران می‌تواند نقش مهمی داشته باشد. با توجه به مطالب مطرح شده، سبک‌های تدریس اساتید، به‌عنوان عامل مهمی از جو یادگیری و آموزش، که

۱. Baykal, Sokmen, Korkmaz, & Akgun

۲. Umbach, & Porter

۳. Gravener

۴. Rhodes, Davis, & Odom

۵. Kinsella, Willaims, & Green

۶. Kert

می‌تواند بر میزان رضایت فراگیران تأثیر بگذارد در نظر گرفته شده است (هاور و همکاران^۱، ۲۰۰۵). در این راستا نظریه‌های موجود در زمینه روانشناسی تربیتی و نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که سبک‌های آموزشی مدرسان در جریان آموزش از عوامل تأثیرگذار در موفقیت فراگیران و رضایتمندی آنها از برنامه‌های آموزشی می‌باشد (انتیستل^۲، ۲۰۰۰).

در واقع با توجه مطالب مطرح شده می‌توان گفت که رضایتمندی فراگیران از آموزش‌های ارائه شده مسئله مهمی می‌باشد که می‌تواند موفقیت، یادگیری و سلامت روانی آنها را تحت تأثیر قرار دهد، همچنین بررسی مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که یکی از مهمترین عواملی که بر رضایت فراگیران تأثیر مثبتی دارد، سبک تدریس مدرسين می‌باشد.

سبک تدریس نشان دهنده کیفیت تدریسی است که مدرس در تعاملاتش با فراگیران از خود نشان می‌دهد و نقش مهمی در جنبه‌های مختلف یاددهی ایفا می‌کند (هملیچ و نورلند^۳، ۲۰۰۲). در همین راستا، می‌توان گفت که تقسیم‌بندی‌های مختلف از سبک‌های تدریس توسط متخصصان تربیتی وجود دارد که در این کتاب از تقسیم‌بندی سبک‌های تدریس، کلب استفاده شده است.

با توجه به آنچه ذکر شد، می‌توان گفت که رضایت فراگیران اثر معنی‌داری را بر روی پیشرفت، موفقیت، سلامت، نگرش و انگیزه آنها دارد. از سوی دیگر هر یک از این عوامل می‌تواند به فراگیران در جهت آینده‌سازی خود و رشد و توسعه مؤسسه و جامعه‌ای که در آن حضور دارند اثرگذار باشد. با توجه به اهمیت رضایتمندی فراگیران از آموزش‌های ارائه شده، مسئله مهم این است که چرا با توجه به شرایط و فضای آموزشی یکسانی که در کلاس‌ها و دوره‌های آموزشی برای تمامی فراگیران وجود

^۱ . Hauer, Christina, strovb, & Steren

^۲ . Entwistle

^۳ . Heimlich, & Norland

دارد، برخی از آنها از شرکت در این دوره‌ها احساس رضایتمندی و برخی دیگر احساس نارضایتی دارند؟! همانگونه که گفته شد یکی از عوامل مؤثر در این نارضایتی سبک تدریس مدرسین می‌باشد.

یادگیری‌های فعال و مؤثر

دانشگاه به عنوان از زمان یافته‌ترین بخش نهاد آموزش، همواره جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده و وظیفه اصلی تولید علم را به عهده گرفته است. در حال حاضر عواملی از قبیل رشد و توسعه فناوری‌های نوین، نیاز به مضای فزاینده برای آموزش عالی و تغییر الگوهای سنتی آموزش، از جمله عواملی هستند که آموزش عالی را به صورت جدی تحت تاثیر قرار داده‌اند (ربانی و ربیعی ۱۳۹۰، به نقل از هانگ^۱، ۲۰۰۲). از این روی دانشگاه‌ها شدیداً به ایجاد تغییرات راهبردی به طور همزمان و در سطوح مختلف نیاز دارند (راسل^۲، ۲۰۰۹). از رسالت‌های آموزش عالی، پاسخگویی به نیازهای گوناگون و روز افزون ورود به دوره‌های تحصیلات تکمیلی است. دوره‌های کارشناسی ارشد محلی است که در آنها نوید بخش‌ترین افراد برای حل مسائل زاین و رشته تحصیلی خود گرد هم می‌آیند. افزون بر این‌ها، مقطع کارشناسی ارشد محلی برای تربیت نسل بدیسی از اعضای هیأت علمی، محققان، دانشمندان و بطور کلی مقدمه‌ای برای ایجاد جامعه علمی برجسته کشور است. اما گسترش دوره‌های تحصیلات تکمیلی در راستای افزایش دسترسی صرف به آموزش عالی و تأکید بر کمیت بدون توجه کافی به کیفیت، به پیشرفت کشور کمک چندانی نخواهد کرد (آراسته و همکاران ۱۳۸۷).

^۱ - Hong

^۲ - Russell